

селекционных признаков. Разработанная система открывает перспективы совмещения принципов селекции соответственно к генетическим процессам, которые происходят в популяциях сельскохозяйственных животных.

Ключевые слова: овцеводство, таврийский тип, селекционный процесс, линия, тип животных

PRINCIPAL DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF THE EFFECTIVENESS OF THE INDUSTRY OF SHEEP BREEDING

T.I. Nezhlukchenko

Annotation. *The computer system of informativeness of selective process at improvement of existent line, types of animals and breeding of selective is developed and introduced. According to the rate of genetic progress the offered system is ahead of the traditionally used breeding programs, based on the indices of changeability and heredity of selection traits, by 1,3-1,5 times. The offered system opens the prospects of combination of the principles of selection in accordance with genetic processes which take place in the populations of food-producing animals.*

Keywords: *sheep breeding, Tavriiskyi type, selective process, line, type of animals*

УДК 636.1.082

ГЕНЕАЛОГІЯ КОНЕЙ ЧИСТОКРОВНОЇ ВЕРХОВОЇ ПОРОДИ – ПЕРЕМОЖЦІВ ТРАДИЦІЙНИХ ПРИЗІВ

С.А. ОСАДЧИЙ, кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри конярства і бджільництва
Національний університет біоресурсів і природокористування
України

E-mail: Osadhorse@gmail.com

Анотація. *Висвітлений аналіз походження коней чистокровної верхової породи, які стали переможцями традиційних призів на іподромах України та за кордоном. Залучення у племінну роботу кращих світових ліній Норсерн Дансера, Дарк Рональда, Назрули, Феларіса дає змогу отримати великі прибутки, вийти на міжнародну арену за якістю іподромних випробувань і конкурувати з закоронними кінями чистокровної верхової породи.*

Ключові слова: *чистокровна верхова порода, лінія, традиційні призи.*

© С.А. ОСАДЧИЙ, 2016

Актуальність. Методи створення та удосконалення коней чистокровної верхової породи мають особливий інтерес не лише для спеціалістів конярства, а й для зоотехнічної науки і практики в цілому. Професор В. О. Вітт [1] писав, що чистокровна верхова порода є зразком колективної зоотехнічної творчості багатьох поколінь людей; немає іншої породи сільськогосподарських тварин, як немає й іншої породи коней, в яку було б вкладено стільки людської праці й терпіння, честолюбства і захоплення, таланту та розуму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Головним напрямом роботи з породою є підвищення скакового класу, плодючості кобил (до 75 лошат на 100 маток) та усунення деяких недоліків і вад екстер'єру [5, 6, 7]. Ці завдання вирішуються тільки методами чистопородного розведення, при індивідуальному відборі і підборі, використанні імпорتنих жеребців (освіження крові), пошуку та інтенсивного використання вдалих кросів.

Метою нашої роботи була характеристика коней чистокровної верхової породи високого скакового класу і аналіз методів селекції, при яких отримують висококласних коней.

Матеріалом для досліджень послужили жеребці та кобили, які знаходяться у виробничому складі кінних заводів державного та приватного підпорядкування, а також молодняк, що проходить випробування на Львівському та інших іподромах країн СНД, ближнього та дальнього зарубіжжя. Як відомо, головною оцінкою чистокровної верхової породи є і їх скаковий клас.

Для досліджень використовувалися наступні документи: ДКПК чистокровної верхової породи, заводські книги племінних кобил та жеребців, картки племінних жеребців і кобил (ф. 1-к, 2-к), журнал розвитку молодняку, зведені відомості бонітування племінних коней, картки обліку випробування племінних коней на іподромах, журнали парувальних і вижеребок, каталоги жеребців-плідників чистокровної верхової породи.

При проведенні досліджень було враховано 250 коней чистокровної верхової породи Деркульського, Онуфріївського, Дніпропетровського, Стрілецького кінних заводів, кінний завод ПП "КЗ "Мілленіум", племінні репродуктори "ПСП ім. Шевченка" та ДП "Ілліч Агро Донбас" агроцех № 10.

Для проведення необхідного аналізу вивчили такі показники: походження жеребців-плідників, кобил, та молодняку, їх екстер'єрні показники, скакову кар'єру, кількість отриманого приплоду та його якість на основі іподромних випробувань. Походження визначалося за складеними до п'ятого ряду предків родоводом. Якість приплоду виявляли за такими показниками: кількість випробуваного на іподромі приплоду; кількість стартів, зайняті перші і призові місця, кількість приплоду, що отримали племінне призначення, проміри.

Результати досліджень. Розведенням за лініями, а саме у конярстві, займаються дуже давно. Досягнення кращих заводчиків минулого пояснюється, насамперед тим, що вони змогли знайти відповіді

на деякі секрети підбору. Для А. Г. Орлова (1735 – 1807) і В. І. Шишкіна (1780 – 1845), що продовжив його роботу по створенню орловської рисистої породи, принципи розведення за лініями були досить зрозумілі. Такими ж принципами користувались найбільш видатні англійські заводчики XVIII сторіччя Р. Беквелл, брати Коллінги та інші.

Чистокровні верхові коні, які досліджувалися, в основному, розподілились по 10-ти лініях (табл. 1).

Найбільше коней високого скакового класу належать до ліній Норсерн Дансера, Нейтів Дансера, Назрули та Дарк Рональда. Характерним є те, що перші три лінії є прямими продовжувачами видатної світової лінії Неарко. Дані коні характеризуються досить високою роботоздатністю та мають найкращий екстер'єр. Так, з 1812 виступів вони, 1027 раз посідали перші призові місця.

Відмінно зарекомендували себе представники лінії Норсерн Дансера. З 825 скачок вони отримали 615 перемог, а у загальному заліку представники даної лінії зайняли 788 призових місць. Одними з представників даної лінії є рудий жеребець Дон Ор (Orlov – Donna Vova), який з проведених 24 скачок, 24 разів посідав призові місця, у тому числі 6 разів був першим (скакав у Варшаві); та Ефікс (Fridom Run – Експансія), з 13 скачок 12 разів займав призові місця, в тому числі 5 разів був першим.

Ще 10 років тому, велику увагу приділяли вітчизняним лініям, таким як Дугласа. Але аналіз вказує на те, що дана лінія в теперішніх умовах випробувань не може конкурувати з лініями світового значення, які почали в Україні залучати у племінну роботу кінних заводів та племінних репродукторів державного і приватного підпорядкування. Аналіз показує, що з 196 виступів представники лінії Дугласа зайняли лише 37 призових місць, тобто відсоток перемог дуже низький.

Представників інших ліній виявилось дещо менше і вони проявили доволі меншу роботоздатність і мають гірші показники екстер'єру.

Дуже важливе при роботі з лініями є питання поєднуваності їх між собою. При цьому мова йде, з одного боку, про створення генетичної однорідності заводської лінії, з іншого – про максимальне підвищення продуктивності, яка отримується при апробованих “золотих кросах”.

Оптимальний ефект поєднуваності теоретично буде досягнутий тоді, коли в обох лініях всі локуси зі зверхдомінуванням стануть гомозиготними, а ефект взаємодії між локусами – найкращий; в той же час, гени стають рецесивними, особливо ті з них, які діють несприятливо в гетерозиготному стані.

В ефективності різних поєднань ліній велику роль відіграє препотентність батька заводських маток та індивідуальна препотентність кобил.

Дослідження вказують на те, що коні високого скакового класу кінних заводів України належать до 30-ти різних варіантів поєднань ліній. З даної кількості поєднань (табл. 2) виділяються кроси ліній Норсерн Дансера х Пренс Роза, Нейтів Дансера х Пренс Роза, Дарк Рональда х Рібо і Норсерн Дансера х Дарк Рональда. Помітно те, що в основному,

отримують коней високого скакового класу при використанні будь-якого жеребця на кобилах дочках Аврала. Дані коні відрізняються відмінним екстер'єром, досить рослі і мають міцний кістяк.

Випробовування даних представників на іподромах приносить досить високі прибутки. Так, наприклад, скакові коні, що належать до кросу ліній Норсерн Дансера х Пренс Роза, виступивши у 435 скачках виграли 1673100 гривень, представники кросу Нейтів Дансера х Пренс Роза, що скакали лише 378 раз, принесли кінним заводам 1086000 гривень. Серед таких коней можна виділити гніду кобилу Чакру від Chiff Needaben та Басми дочки Аврала. Вона скакала всього 7 разів і 7 разів ставала переможницею або призеркою у традиційних призах (7 = 4-2-0-1). Вона виграла три рази Відкритий приз на різні дистанції (1600 м, 1800 м і 2000 м) та приз Мінсільгоспа України, посіла другі місця у призах Літній та Едіт і була четвертою у скачці на приз Дербі. Проглянувши її скакову кар'єру можна зробити висновок, що Чакра з легкістю вигравала призи як на короткі, так і довгі дистанції, тобто, проявила як спринтерські, так і стаєрські здібності.

Аналіз виділяє оксистку 1998 року гніду кобилу Рауту від Арта та Ради дочки Аврала, яка походить від поєднання ліній Мен-О-Уора х Пренс Роза. Вона, провівши 6 скачок, стала переможницею п'яти призів, а саме Великого для кобил 2-х років, Великого Дворічного, Великого Літнього, м. Києва та найголовнішого призу для кобил чистокровної верхової породи – Оакса. Раута лише один раз посіла 5 місце у призі Президента України. Це сталося у зв'язку з поганим самопочуттям кобили під час скачки, але незважаючи на це, їй все одно вдалося обскакати сімох суперників.

Також, виділяється гніда кобила Хлоя 2000 р.н. від Freedom Run та Хаіси, яка стала переможницею найпочеснішого призу для кобил 3-х років – Оаксу.

Аналіз виділяє рудого жеребця Брокера від Гріма та Балістики, дочки Аврала, який належить до кросу ліній Феларіса х Рібо. Дане поєднання нараховує лише одного Брокера, але він з 19-ти скачок, 16-й раз посідав призові місця. Брокер став переможцем у таких призах: двічі у Відкритому, Еліти, України, Порівняння, Тагора, Дружби Народів, Кавказу та Гандикапу. Він зайняв другі місця у призах Дерзького, Вступному та Відкритому (2000 м).

Виходячи з даних досліджень можна зробити висновок, що не можна відкидати значення тих ліній та кросів ліній, які налічують невелику кількість коней тому, що такі коні дуже часто стають переможцями традиційних призів і виявляють високий скаковий клас.

1. Лійна приналежність коней високого скакового класу

Лінія	К-ть коней, гол.	Роботоздатність				Сума вирашу, тис. грн.	Проміри, см		
		всього виступів	у тому числі зайнятих місць				висота в холці	обхват грудей	обхват п'ястя
			I	II	III				
Норсерн Дансера	75	825	615	113	25	35	167,5±0,15	187,9±0,15	20,2±0,11
Нейтів Дансера	45	405	207	76	21	15	163,5±0,15	185,4±0,18	20,15±0,14
Дарк Рональда	36	345	118	71	32	11	164,3±0,11	186,5±0,16	20,25±0,09
Назури	23	237	87	56	15	6	158,4±0,12	184,4±0,14	20,15±0,13
Дугласа	21	196	15	-	5	17	161,4±0,16	185,5±0,18	20,5±0,17
Феларіса	19	140	27	35	5	11	159,4±0,21	181,9±0,20	20,25±0,18
Мен-О-Уора	14	89	16	-	25	17	162,5±0,28	184,5±0,31	20,15±0,32
Пренс Роза	9	34	7	-	15	3	162,5±0,29	184,5±0,34	20,15±0,32
Інші	8	15	-	-	-	7	161,4±0,25	182,4±0,32	20,12±0,34

2. Поєднання ліній у коней високого скакового класу

Крос ліній	К-ть коней, гол.	всього виступів	Роботоздатність				Проміри, см		
			у тому числі зайнятих місць				висота в холці	обхват грудей	обхват п'ястя
			I	II	III	IV			
Норсерн Дансера х Пренс Роза	35	435	287	67	10	15	165,7±0,11	196,1±0,11	20,8±0,13
Нейтів Дансера х Пренс Роза	35	378	189	56	19	9	168,4±0,21	186,4±0,21	20,17±0,29
Дарк Рональда х Рібо	31	305	97	61	26	5	162,4±0,17	187,4±0,15	20,3±0,13
Норсерн Дансера х Дарк Рональда	30	330	207	34	6	12	166,3±0,12	189,4±0,15	20,5±0,14
Назури х Пренс Роза	15	176	37	21	5	4	164,5±0,13	181,7±0,11	20,7±0,18
Дугласа х Мен-О-Уора	14	51	8	-	3	9	161,4±0,21	191,2±0,25	20,3±0,31
Мен-О-Уора х Норсерн Дансера	12	76	12	-	23	11	160,4±0,27	187,5±0,30	20,2±0,27
Норсерн Дансера х Бленфорда	8	54	37	4	6	5	163,5±0,15	187,7±0,14	20,7±0,25
Назури х Рібо	6	56	35	26	4	-	164,3±0,25	187,4±0,21	20,15±0,32
Пренс Роза х Мен-О-Уора	7	15	3	-	7	2	159,4±0,35	189,4±0,31	20,4±0,35
Дугласа х Массіна	5	25	4	-	1	3	164,5±0,21	187,4±0,21	20,4±0,20
	52	386	176	82	33	47	163,4±0,12	187,2±0,09	20,15±0,11

Висновки і перспективи

1. Найбільша кількість коней високого скакового класу – переможців традиційних призів, належить до ліній Норсерн Дансера, Нейтів Дансера, Назрули, Дарк Рональда.

2. Залучення у племінну роботу кращих світових ліній Норсерн Дансера, Дарк Рональда, Назрули, Феларіса дає змогу отримати великі прибутки, вийти на міжнародну арену за якістю іподромних випробувань і конкурувати з законними кінями чистокровної верхової породи.

3. Встановлено, що найефективнішими кросами є поєднання ліній Норсерн Дансера х Пренс Роза, Нейтів Дансера х Пренс Роза, Дарк Рональда х Рібо, Норсерн Дансера х Дарк Рональда. Коні, що отримані при використанні даних кросів ліній, поєднують в собі як високий скаковий клас, так і відмінний екстер'єр.

4. Виходячи з даних досліджень можна зробити пропозиції щодо необхідності збільшення також чисельності коней ліній та кросів ліній, що налічують невелику кількість коней, які стають переможцями традиційних призів і проявляють високий скаковий клас.

Список використаних джерел

1. Витт, В. О. Из истории русского коннозаводства [Текст] / В. О. Витт. – М.: Госсельхозиздат, 1952. – 358 с.

2. Гопка, Б.М. Конярство: Підручник [Текст] / Б.М., Гопка, М.П. Хоменко, П. М. Павленко. – К. Вища освіта, 2004. - 320 с.

3. Иогансен, И. Генетика и разведение домашних животных [Текст]: И. Иогансен, Я. Рендель, О. Граверт. – М.: Колос, 1970. – 351 с.

4. Любимова, Ю.Г. Возможность сохранения высокой гетерозиготности при совершенствовании чистокровной верховой породы [Текст] / Ю.Г. Любимова // Сб. науч. тр. ВНИИКоневодства, Проблемы отбора и моделирования селекционных процессов в коневодстве. – Дивово, 1991. – С. 144 – 153.

5. Новіков, О. О. Перспективи розвитку чистокровного конярства України [Текст] / О. О. Новіков // Тваринництво України. – 1996. – № 10. – С. 20 – 21.

6. Программа селекции лошадей чистокровной верховой породы на 2003 – 2010 годы [Текст] / Кол. авт. – К.: Аграрна наука, 2003.

7. Тезио, Ф. Разведение скаковых лошадей [Текст] / Ф. Тезио. – М.: Аквариум, 2002.

8. Швыдкіна, С. Спортивная работоспособность лошадей различных пород [Текст] / С. Швыдкіна // Коневодство и конный спорт. – 2001. – № 3. – С. 23-24.

References

1. Vitt, V. (1952). Iz istorii russkogo kinnozavodstva [History of Russian horse breeding]. Moscow: Gossel'hozizdat, 358.

2. Hopyka, B., Khomenko, M., Pavlenko, P. (2004). Koniarstvo [Horse breeding]. Kyiv, Vyscha osvita, 320.

3. Yohansen, J., Randall, J. (1970). Genetika i razvedenie domashnih zivotnyh [Genetics and Hravert razvedenye home animals]. – Moscow: Kolos, 351.

4. Ljubimova, Ju.G. (1991). Vozmozhnost' sohraneniya vysokoy geterozigotnosti pri sovershenstvovanii chistokrovnoj verhovoj porody [Ability Saving Peak in the heterozygous Improvement thoroughbred horse breeding]. Problems of sampling and modeling of selection processes in the horse breeding, 144 - 153.

5. Novikov, A. (1996). Perspektyvy rozvytku chystokrovnoho koniarstva Ukrainy [Prospects of thoroughbred horse breeding in Ukraine]. Tvarynnytstvo Ukrainy, 10, 20-21.

6. Programma selekcii loshadej chistokrovnoj verhovoj porodi na 2003 – 2010 gody (2003). [The selective program thoroughbred horses on 2003 - 2010 Years]. Kyiv: Agricultural Science.

7. Tezio, F. (2002). Razvedenie skakovyh loshadej [The breeding of racehorses]. Moscow: Akvaryum.

8. Shvydkina, S. (2001). Sportivnaja rabotosposobnost' loshadej razlichnyh porod [Sport performance horses of various breeds]. Horse breeding and equestrian sports, 3, 23-24.

ГЕНЕАЛОГИЯ ЛОШАДЕЙ ЧИСТОКРОВНОЙ ВЕРХОВОЙ ПОРОДЫ - ПОБЕДИТЕЛЕЙ ТРАДИЦИОННЫХ ПРИЗОВ

C. Osadchij

Аннотация. *Представлен анализ происхождения лошадей чистокровной верховой породы, которые стали победителями традиционных призов в Украине и за рубежом. Использование в племенной работе лучших мировых линий Норсерн Дансера, Дарк Рональда, Назрули, Фелариса дает возможность получить высокую прибыль, выйти на международную арену по качеству ипподромных испытаний и конкурировать с зарубежными лошадьми чистокровной верховой породы.*

Ключевые слова: *чистокровная верховая порода, линия, традиционные призы.*

GENEALOGY THOROUGHBRED HORSES - PRIZE WINNERS TRADITIONAL

S. Osadchij

Abstract. *Presents an analysis of the origin of horses Thoroughbred breed, which became winners of traditional prizes in Ukraine and abroad. Using the world's best breeding lines of Northern Dancer, Dark Ronald, Nazrul, Felarisa makes it possible to obtain high profits, to enter the international arena in quality hippodrome tests and compete with foreign horses Thoroughbred breed.*

Key words: *Thoroughbred horse breed, line, traditional prizes.*